

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
«28» травня 2026 р.

ПРОГРАМА
фахового заліку
галузі знань А Освіта
Спеціальність: А6 Спеціальна освіта
спеціалізація: А6.01 Логопедія
освітньо-професійна програма «Спеціальна освіта»
Освітній ступінь: магістр

Освітній ступінь:	магістр
Основа вступу:	освітній ступінь бакалавр / ОКР спеціаліст, магістр
Спеціальність:	А6 Спеціальна освіта
Термін навчання:	1 рік 4 місяці

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....
2. Зміст програми.....
3. Питання.....
4. Критерії оцінювання
5. Список рекомендованої літератури.....

1. Пояснювальна записка

Мета фахового заліку підготовки для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр: з'ясувати підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності А6 Спеціальна освіта для формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників.

Форма фахового заліку – усна співбесіда.

Усна співбесіда – це теоретичне та практичне завдання, виконання яких дає можливість виявити підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за спеціальністю А6 Спеціальна освіта, спеціалізацією А6.01 Логопедія.

Загальна кількість завдань – 2.

Формат проведення фахового заліку.

Фаховий залік проводиться дистанційно з використанням відеоконференцій Zoom. У встановлений розкладом час початку фахового заліку члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію та інформують їх про правила проведення фахового заліку та часові обмеження.

Автентифікація вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у вигляді ID-картки або паперової книжечки / закордонний паспорт / посвідчення водія / посвідки на постійне / тимчасове проживання (для іноземців та осіб без громадянства) / дипломатичний або службовий паспорт).

На початку фахового заліку члени фахової атестаційної комісії рандомно задають питання з переліку, поданому у програмі. Вступник готує відповіді на питання і відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти. Результати фахового заліку оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету у відповідній вкладці.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового заліку, процедура призупиняється, учасники можуть пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники можуть продовжити складання фахового заліку.

2. Зміст програми

Тема. Загальні теоретичні основи логопедії як науки.

Логопедія як спеціальна педагогічна наука. Предмет і об'єкт логопедії. Теоретичні, практичні задачі логопедії. Мовленнєва норма і порушення мовлення. Взаємозв'язок логопедії з іншими науками. Загальнодидактичні та специфічні принципи логопедії. Методи логопедії.

Тема. Етіологія порушень мовлення.

Сучасні уявлення про причини мовленнєвих порушень. Причини мовленнєвих порушень: органічні (анатомо-фізіологічні, морфологічні); функціональні (психогенні); соціально-психологічні; психоневрологічні.

Тема. Класифікації порушень мовлення.

Сучасні класифікації мовленнєвих порушень. Клініко-педагогічна класифікація. Психолого-педагогічна класифікація. Взаємозв'язок між клініко-педагогічною та психолого-педагогічною класифікацією.

Тема. Дислалія: визначення, причини, форми.

Загальна характеристика порушень звукової системи мови. Визначення, причини, форми дислалії. Класифікація функціональної дислалії. Механічна дислалія, її зумовленість порушеннями в будові артикуляційного апарату.

Тема. Методики корекційної роботи при дислалії.

Основні етапи традиційної корекційно-педагогічної роботи з усунення порушень звуковимови. Етапи та прийоми логопедичного впливу при дислалії. Специфіка логопедичної роботи при корекції порушень звуковимови.

Тема. Сигматизми свистячих та шиплячих звуків: види, характеристика, особливості логопедичної роботи.

Характеристика свистячих фонем та опис правильного укладу органів артикуляції. Основні форми неправильної вимови свистячих звуків та їх причини. Види сигматизмів та парасигматизмів свистячих звуків: міжзубний, губно-зубний, боковий, призубний, носовий, шиплячий. Характеристика та опис правильного укладу органів артикуляції шиплячих фонем. Причини і варіанти порушень – сигматизми (міжзубний, боковий, носовий) та парасигматизми (губно-зубний, призубний, шиплячий, свистячий) шиплячих звуків. Методика виправлення сигматизмів свистячих та шиплячих фонем.

Тема. Порушення вимови сонорних та задньоязикових звуків, прийоми їх усунення.

Характеристика фонем та опис правильного укладу органів артикуляції [Л] - [Л']. Причини і варіанти порушень фонем [Л], [Л'], зміст корекційної роботи. Характеристика фонем [Р], [Р'] та опис їх правильного укладу. Причини і варіанти порушень фонем [Р], [Р'], зміст корекційної роботи. Порушення вимови задньоязикових звуків [К], [К'], [Г], [Г']. [Х], [Х']. Методика виправлення порушень вимови піднебінних звуків.

Тема. Етіологія та класифікація ринології.

Умови формування вимовної складової мовлення в нормі та при ринології. Визначення, форми ринології та причини її виникнення. Вроджена відкрита

ринолалія. Комплекс симптомів відкритої ринолалії. Класифікація вроджених незрощень губи та піднебіння.

Тема. Система комплексної корекції мовленнєвого та психічного розвитку дітей із вродженими незрощеннями губи та піднебіння.

Доопераційна робота при вроджених незрощеннях губи та піднебіння. Післяопераційна робота при вроджених незрощеннях губи та піднебіння. Сучасні дослідження вітчизняних науковців щодо питань корекції мовленнєвих порушень при ринолалії.

Тема. Класифікація порушень голосу у дітей та методика корекційної роботи при порушеннях голосу.

Фізіологія голосоутворення. Акустичні властивості голосу: висота, тембр, резонанс. Онтогенетичні показники розвитку голосу. Причини та загальна характеристика функціональних та органічних порушень голосу. Загальні положення корекційної роботи при усуненні порушень голосу.

Тема. Механізми та форми дизартрії.

Визначання, патогенез, ступені, структура мовленнєвого порушення при дизартрії. Основні синдроми дизартрії. Сучасні підходи до класифікації дизартрії.

Тема. Характеристика дітей з дизартрією

Характеристика загального і мовленнєвого розвитку дітей з дизартричними порушеннями. Особливості психомоторної та мовленнєвої діяльності дітей із дизартрією. Психолого-педагогічна характеристика дітей з дизартрією і анатрією.

Тема. Основні напрями корекційно-педагогічного впливу при дизартрії.

Основні напрями комплексної реабілітації дітей та підлітків із дизартрією. Принципи корекційно-педагогічного впливу при дизартрії. Основні напрями логопедичної роботи при корекції дизартричних порушень мовлення у дітей.

Тема. Загальний недорозвиток мовлення як системне мовленнєве порушення.

Загальний недорозвиток мовлення: визначення, етіологія, симптоматика. Рівні загального недорозвитку мовлення. Стан імпресивного та експресивного мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

Тема. Організація корекційної роботи в групах для дітей із загальним недорозвитком мовлення.

Особливості організації корекційно-виховної роботи в групах для дітей із загальним недорозвитком мовлення. Основні принципи та напрями корекційної роботи при загальному недорозвитку мовлення. Логопедична робота з дітьми першого-другого рівнів мовленнєвого розвитку. Логопедична робота з дітьми третього-четвертого рівнів мовленнєвого розвитку.

Тема. Визначення, загальна характеристика, симптоматика заїкання.

Визначення, загальна характеристика, симптоматика заїкання. Етіологія, патогенез, механізми, прояви заїкання. Типи судомної активності м'язів мовленнєвого апарату, їх локалізація. Характеристика мовленнєвого дихання при заїканні. Психолого-педагогічна та клінічна характеристика осіб із заїканням.

Тема. Комплексні системи реабілітації заїкання у дітей.

Сучасний комплексний лікувально-педагогічний підхід до подолання заїкування. Система мовленнєвих вправ, що ускладнюються залежно від ступеня самостійності мовлення дітей із заїканням. Модернізація і одночасне використання різних прийомів логопедичної роботи з дітьми із заїканням.

Тема. Сучасні класифікації алалії та характеристика.

Визначення, причини, локалізація, механізм та форми порушення при алалії. Моторна алалія: визначення, етіологія, симптоматика. Сенсорна алалія: визначення, етіологія, симптоматика. Симптоматика алалії: немовленнєві, мовленнєві порушення. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорною алалією.

Тема. Система корекційно-логопедичної роботи при алалії.

Основні методичні принципи організації логопедичної роботи з при моторній алалії. Напрями корекційно-логопедичного впливу при сенсорній алалії.

Тема. Сучасні класифікації афазії.

Афазія як системне порушення мовленнєвої діяльності. Причини, локалізація, механізм порушення. Комплекс взаємопов'язаних мовленнєвих (порушення в лексичній, граматичній, фонетичній системі мовлення) і немовленнєвих (апраксії, агнозії) порушень.

Тема. Логопедична робота при афазії.

Методика раннього етапу відновлювального навчання у хворих на афазію. Етапи відновлювальної роботи при моторній афазії.

Тема. Сучасні уявлення про механізми письма та читання, етіологію та профілактику цих порушень.

Розуміння дислексії та дисграфії. Причини порушень писемного мовлення. Характеристика факторів ризику щодо виникнення дислексії та дисграфії у дошкільників. Раннє виявлення схильності до дисграфічних та дислексичних порушень. Напрями спеціальної роботи з попередження у дітей труднощів засвоєння грамоти.

Тема. Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення.

Логопедична робота з подолання фонетичних помилок. Розвиток зорово-просторового сприймання та уявлень, прийоми розвитку зорового та буквеного гнозису, зорово-моторної координації, прийоми розвитку зорової пам'яті та уваги, прийоми формування зорового аналізу та синтезу. Логопедична робота з подолання лексико-граматичних помилок. Логопедична робота при порушеннях читання.

3. Теоретичні питання

1. Логопедія в системі наукових знань: об'єкт, предмет, завдання, міжсистемний та внутрісистемний зв'язок.
2. Класифікації мовленнєвих порушень.
3. Причини виникнення порушень мовлення у дітей.
4. Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення та особливості організації корекційної роботи.
5. Дислалія: визначення, причини, форми.
6. Основні етапи логопедичної роботи при дислалії (традиційна методика).
7. Особливості логопедичної роботи при дислалії.
8. Етапи корекційної роботи при дислалії.
9. Загальна характеристика механічної дислалії та особливості корекційної роботи при цьому порушенні.
10. Ринологія: визначення, причини, механізм мовленнєвого порушення та форми.
11. Симптомокомплекс відкритої ринології.
12. Характеристика вроджених незрощень губи та піднебіння та вплив незрощень піднебіння на загальний і мовленнєвий розвиток дитини.
13. Завдання та зміст логопедичної роботи при ринології.
14. Дизартрія: визначення, причини, синдроми та форми.
15. Система комплексної корекційно-педагогічної роботи при дизартрії.
16. Стерта дизартрія: характеристика, диференційна діагностика, особливості корекційної роботи.
17. Загальний недорозвиток мовлення: структура, характеристика рівнів мовленнєвого недорозвитку.
18. Логопедична робота з дітьми першого-другого рівнів мовленнєвого розвитку.
19. Логопедична робота з дітьми третього та четвертого рівня мовленнєвого розвитку.
20. Порушення темпо-ритмічної сторони мовлення несудомного характеру: загальна характеристика порушення та напрями корекційної роботи.
21. Заїкання: визначення, причини, немовленнєва симптоматика.
22. Комплексна система подолання заїкання у дітей дошкільного віку.
23. Зміст корекційної роботи при заїканні у дітей дошкільного віку.
24. Система корекційної роботи при заїканні.
25. Моторна алалія: загальна характеристика та особливості корекційної роботи.
26. Сенсорна алалія: загальна характеристика та особливості корекційної роботи.
27. Афазія: загальна характеристика та особливості корекційної роботи.
28. Загальна характеристика порушення писемного мовлення.
29. Організація та зміст корекційно-розвиткового навчання з подолання дисграфії у молодших школярів.

30. Порушення голосу: причини, механізми, класифікація; профілактика.

Практичні завдання

1. Дібрати пальчикові ігри, як одного із видів роботи на підготовчому етапі корекції порушень звуковимови.
2. Скласти план-схему психолого-педагогічного обстеження дитини з порушеннями мовлення.
3. Скласти план обстеження фонематичного слуху у дітей, дібрати необхідні логопедичні вправи.
4. Дібрати завдання для обстеження лексичного рівня мовлення у дітей дошкільного віку та визначити можливі помилки виконання цих завдань.
5. Дібрати вправи для розвитку артикуляційної моторики у дітей дошкільного віку при корекції порушень мовлення та пояснити доцільність їх використання.
6. Скласти план бесіди з дитиною для виявлення загального запасу її уявлень про час, простір та навичок орієнтації в просторі і часі.
7. Дібрати вправи для розвитку словника дітей з порушеннями мовлення.
8. Розробити рекомендації для батьків дітей щодо запобігання появи заїкуватості.
9. Дібрати завдання для обстеження граматичного рівня мовлення у дітей дошкільного віку та визначити можливі помилки виконання цих завдань.
10. Скласти перелік запитань для бесіди з батьками, що допоможуть виявити характер відхилень у розвитку дитини (складання анамнезу).
11. Скласти план-схему підготовчого етапу корекції сигматизмів шиплячих звуків.
12. Скласти план-схему обстеження звуковимови дитини з дислалією.
13. Скласти план-схему підготовчого етапу корекції сигматизмів свистячих звуків.
14. Скласти конспект індивідуального логопедичного заняття для корекції міжзубного сигматизму.
15. Дібрати вправи для розвитку дрібної моторики у дітей з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення та довести доцільність використання цих вправ.
16. Скласти перелік ігор та вправ для розвитку артикуляційної моторики при корекції порушень мовлення та пояснити доцільність їх використання.
17. Дібрати систему ігор, вправ для розвитку мовленнєвого дихання при корекції порушень мовлення та пояснити доцільність їх використання.
18. Скласти план логопедичної роботи для подолання поліморфної, механічної дислалії, ускладненої порушенням фонематичного слуху.

19. Скласти перелік педагогічних заходів, необхідних для профілактики порушень мовлення у дітей від 3-х до 4-х років.
20. Скласти перелік заходів, які повинні проводити батьки дитини, що заїкається, з метою організації її загального та мовленнєвого режиму в умовах родини.
21. Дібрати завдання для обстеження стану звуковимови дітей дошкільного віку.
22. Дібрати завдання для проведення логопедичного обстеження дітей із дизартрією.
23. Дібрати завдання для проведення логопедичного обстеження дітей, що заїкаються.
24. Дібрати вправи для розвитку голосу у логопатів при корекції різних мовленнєвих порушень та пояснити доцільність їх використання.
25. Методика корекційної роботи з подолання порушень задньоязикових звуків. Використання логопедичних зондів для постановки порушених звуків.
26. Методика корекційної роботи з подолання ламбдацизмів. Використання логопедичних зондів для постановки порушених звуків.
27. Методика корекційної роботи з подолання ротацизмів. Використання логопедичних зондів для постановки порушених звуків.
28. Методика корекційної роботи з подолання сигматизмів свистячих звуків. Використання логопедичних зондів для постановки порушених звуків.
29. Методика корекційної роботи з подолання сигматизмів шиплячих звуків. Використання логопедичних зондів для постановки порушених звуків.
30. Навести приклад висновку Інклюзивно-ресурсного центру та надати рекомендації стосовно розвитку дитини за цим висновком.

4. Критерії оцінювання

Фаховий залік для осіб, які претендують на зарахування на здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності А6 Спеціальна освіта, спеціалізації А6.01 Логопедія, оцінюється за шкалою «зараховано» / «не зараховано».

Оцінка «зараховано» виставляється вступнику, який:

- продемонстрував достатній рівень теоретичних знань із логопедії та суміжних дисциплін;
- виявив розуміння основних понять, закономірностей, класифікацій та методик корекційно-логопедичної роботи;
- уміє аналізувати, узагальнювати та застосовувати набуті знання під час виконання практичних завдань;
- володіє професійною термінологією та здатний аргументовано відповідати на поставлені запитання;
- допускає незначні неточності, які не впливають на загальне розуміння змісту відповіді.

Оцінка «не зараховано» виставляється вступнику, який:

- продемонстрував фрагментарні або поверхові знання програмного матеріалу;
- не володіє основними теоретичними положеннями та професійною термінологією;
- не може застосувати знання під час виконання практичних завдань;
- допускає суттєві помилки у відповідях або не надає відповіді на більшість поставлених запитань.

До участі у конкурсному відборі не допускаються вступники, які отримали результат «не зараховано».

5. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Конопляста С. Ю. Ринологія від А до Я : монографія. Київ : Книга-плюс, 2015. 312 с.
2. Логопедія : підручник / за ред. М.К. Шеремет. Вид. 5-те. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2018. 856 с.
3. Лопатіна Г.О., Мицик Г.М. Методичний комплект для комплексного логопедичного обстеження дитини дошкільного віку. Запоріжжя: БДПУ; Київ: ФОП Самченко А.М., 2024. 230 с.+28 с.
4. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: науково- методичний посібник. К. : КНТ, 2019. 256 с.
5. Марченко І. С. Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення (логопедична робота). Київ : Слово, 2016. 317 с.
6. Ревуцька О.В., Линдіна Є.Ю. Технології логопедичного обстеження. Бердянськ: БДПУ, 2018.
7. Ревуцька О. В. Вибрані питання логопедії : навч. посібн. Бердянськ : ФОП Ткачук О. В., 2014. 288 с.
8. Соботович Є. Ф. Вибрані праці з логопедії / уклад. В. В. Тищенко, Є. Ю. Линдіна. К : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 305 с.
9. Хрестоматія з логопедії: навчальний посібник / уклад. С. В. Федоренко, І. С. Марченко ; за заг. ред. М. К. Шеремет. Київ : Книга-плюс, 2019. 496 с.
10. Чередніченко Н. В. Формування та корекція складової структури слова у дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку : навчально-методичний посібник. Київ, 2019. 130 с.

Допоміжна

1. Мазур Н. В. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [с], [с`], [з], [з`], [ц], [ц`], [дз], [дз`] дітей дошкільного віку : навчально- методичний посібник + дидактичні матеріали (2 штуки 65 карток); за наук. ред. Л.О.Федорович. Запоріжжя : Ліпс, 2017. 388 с.
2. Малярчук А. Я. Виправлення вад мовлення: шиплячі звуки Щ, Ч, Ш, Ж: навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2019. 128 с.
3. Малярчук, А. Я. Виправлення вад мовлення: свистячі звуки С, З, Ц, Д,З : навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2019. 104 с.
4. Малярчук А. Я. Виправлення вад мовлення : звуки Р, Р': навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2019. 104 с.
5. Малярчук А. Я. Виправлення вад мовлення : звуки Л, Л': навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2019. 88 с.
6. Малярчук А. Я. Виправлення вад мовлення : звуки К, Г, Г', Х: навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2019. 64 с.
7. Гінжелюк О. В. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [р], [р`] дітей дошкільного віку : навчально-методичний

посібник + дидактичні матеріали

8. Мартиненко І. В. Логопсихологія : курс лекцій. Навч. посібник. 3-те вид., виправл. і доповн. Київ : ДІА, 2019. 120 с.

9. Марченко І. С. Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення (логопедична робота) : навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності Корекційна освіта (логопедія і спеціальна психологія). Київ : Слово, 2016. 148 с.

10. Олефір О.І. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [ш], [ж], [ч], [дж] та звукосполучення [шч] дітей дошкільного віку : навчально-методичний посібник + дидактичні матеріали (2 штуки 39 карток); за наук. ред. Л. О. Федорович. Запоріжжя : Ліпс, 2017. 272 с.

11. Положення Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті: <http://bdpu.org/wp-content/uploads/2019/11/%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf>

12. Рібцун Ю. В. Дитина з порушенням мовленнєвого розвитку. Київ : Літера ЛТД, 2019. 40 с.

13. Рібцун Ю. В. Сходінками правильного мовлення : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 240 с.

14. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник. Львів : Світ, 2020. 264 с.

15. Чернетка логопеда : матеріали для корекційної роботи з виправлення мовленнєвих порушень у дітей / авт.-упоряд. В. М. Болба. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 112 с.